

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.14.07

**Inventaris van het archief van de
Nederlandse Commissie voor
Iconografische Documentatie, (1944)
1952-1977**

Versie: 31-03-2022

J.A.A. Bervoets

Nationaal Archief, Den Haag 1978

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	8
De verwerving van het archief.....	8
Inhoud en structuur van het archief.....	9
Verantwoording van de bewerking.....	9
Verwant materiaal.....	10
Beschikbaarheid van kopieën.....	10
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11
ARCHIEF.....	11
DOCUMENTATIE.....	13

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Nederlandse Commissie voor Ikonografische Documentatie

Periodisering:

archiefvorming: 1952-1977

oudste stuk - jongste stuk: 1944-1977

Archiefbloknummer:

O27540

Omvang:

13 inventarisnummer(s); 0,10 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Nederlandse Commissie van Ikonografische Documentatie

Samenvatting van de inhoud van het archief:

De Nederlandse Commissie voor Ikonographische Documentatie is in 1929 ingesteld met als doel het registreren van schilderijen, tekeningen, prenten, kaarten en portretten zodat dit materiaal gebruikt zou kunnen worden bij het illustreren van historische publicaties. Het archief bevat o.a. stukken betreffende de organisatie, verslagen van bijeenkomsten van de Internationale Ikonografische Commissie, reproducties van portretten van leden van het geslacht Van Voorst tot Voorst en documentatie betreffende de commissie.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Nederlandse Commissie voor Ikonografische Documentatie, nummer toegang 2.14.07, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Nederlandse Cie. Ikonografische Documentatie, 2.14.07, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

De Nederlandsche Commissie voor Ikonographische Documentatie werd ingesteld bij beschikking van de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen van 31 oktober 1929, nr. 5006. Aan deze instelling ging een verzoek van de Algemene Rijksarchivaris, mr. R. Fruin vooraf, waarin hij de doelstellingen van deze commissie uiteenzette: het registreren van "schilderijen, teekeningen en platen, geteekende en gedrukte kaarten, portretten enz." die als illustratie bij historische publicaties kunnen worden gebruikt. De oprichting van de commissie werd aangemoedigd door het Internationaal Comité voor Geschiedeniswetenschappen, dat in het voorjaar van 1929 bijeenkwam ¹.

Uitgangspunt van de werkzaamheden van de commissie was een reeds verschenen publicatie van een opgave van geschilderde en gebeeldhouwde portretten tot 1800. De *Iconographia Batava* van E.W. Moes ². Zijn werkzaamheden werden met grote ijver voortgezet voor jhr. mr. dr. E.A. van Beresteyn, die de leiding had over het in 1923 opgerichte iconographisch bureau van het Genealogisch Heraldisch Genootschap "De Nederlandsche Leeuw" ³. Ook kon de commissie beschikken over het kunsthistorisch documentatiemateriaal van C. Hofstede de Groot, die in 1928 zijn verzameling aan de staat schonk ⁴. Was de commissie zelf in eerste instantie een werkcommissie, die zich met de registratie van iconographisch materiaal bezighield, in 1930 diende zij ook het departement van advies over de zorg voor het verzamelde materiaal ⁵. In 1932 werd het Rijksbureau voor Kunsthistorische en Iconographische Documentatie opgericht, dat in 1935 zijn bureau kreeg aan de Korte Vijverberg, Den Haag. Van Beresteyn, die op zijn karakteristieke manier een dominerende figuur in de commissie was, schonk aan het bureau zijn documentatiemateriaal en werd beheerder van de iconographische verzameling ⁶. Hij was het, die de fiches ontwierp, waarop portretten beschreven moesten worden. Deze fiches werden ook door de iconographische commissie van het Internationaal Comité voor Geschiedeniswetenschappen als richtlijn aanbevolen aan andere landelijke commissies. Onder invloed van Van Beresteyn bepaalde de door de commissie voorgestane iconografie zich vooral tot de registratie van portretten. De activiteiten van Van Beresteyn leidden in 1945 tot de oprichting van het

-
- 1 TEN 1) Archief van leden van het geslacht Van Beresteyn en aanverwante geslachten, inv. nr. 2051.
 - 2 E.W. Moes, *Iconographia Batava, beredeneerde lijst van geschilderde en gebeeldhouwde portretten van Noordnederlanders in vorige eeuwen*. Amsterdam, 1897-1905.
 - 3 Archief van leden van het geslacht Van Beresteyn en aanverwante geslachten, inv. nr. 2046.
 - 4 Archief van leden van her geslacht Van Beresteyn en aanverwante geslachten, inv. nr. 2048.
 - 5 Archief van leden van her geslacht Van Beresteyn en aanverwante geslachten, inv. nr. 2052.
 - 6 Archief van leden van her geslacht Van Beresteyn en aanverwante geslachten, inv. nr. 2048.

Centraal Bureau voor Genealogie, dat de iconographische afdeling van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie overnam, waarna het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie als een afzonderlijke instelling bleef voortbestaan⁷. De commissie, die bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog haar officiële activiteiten staakte - pogingen tot uitgave van ikonografieën beperkten zich tot persoonlijke initiatieven van Van Beresteyn - kwam eerst weer in 1953 bijeen. De secretaris, O.L. van der Aa, voerde officiële correspondentie en notuleerde formele afspraken, waarin onder meer wensen omtrent de positie ten aanzien van het Centraal Bureau voor Genealogie werden geformuleerd⁸. De leden waren van mening, dat de werkzaamheden van het Centraal Bureau te genealogisch waren gericht en wilde de nadruk leggen op de meer historische en kunsthistorische aspecten van de ikonografie⁹. Op 28 december 1955 richtten de voorzitter van de commissie (mr. A. Staring) en de voorzitter van het Centraal Bureau voor Genealogie (jhr. mr. C.C. van Valkenburg) de Stichting Iconografisch Bureau op. Met ingang van 1 januari 1957 heeft deze het documentatiemateriaal en de werkrachten van de iconografische afdeling van het Centraal Bureau voor Genealogie overgenomen¹⁰. De werkzaamheden van de commissie bleven sedertdien beperkt tot het plannen van uitgaven van ikonografieën als van Constantijn Huygens, Erasmus, Michiel de Ruyter en de heruitgave van Moes' *Iconographia Batava*. Na 1963 bleek de commissie slechts te bestaan uit de voorzitter en de secretaris, doordat na overlijden en terugtrekking van de overige leden geen vakatures meer werden opgevuld. De secretaris van de commissie liet in het Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie van 1973 een artikel over de geschiedenis van de ikonografie in Nederland het licht zien¹¹.

In het kader van een onderzoek naar niet meer werkzame staats- en andere commissies werd de commissie bij beschikking van de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk van 27 september 1977, nr. 193.6601 M.M.A., opgeheven. Het archiefbestand van de commissie werd onder de zorg van het ministerie gebracht.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Overbrenging van een overheidsarchief

7 Onder "iconografische documentatie" verstaat men de portrettendocumentatie die uitging van de afgebeelde persoon; documentatie, uitgaande van de schilder, bleef bij het Rijksbureau van Kunsthistorische Documentatie.

8 Notulen van de vergadering van de commissie, 23 maart 1953, inv. nr. 2.

9 Notulen van de vergadering van de commissie, 23 maart 1953, inv. nr. 2. Notulen van de vergadering van 15 januari 1954 en 24 mei 1955.

10 Een geschiedenis van het beheer van dit documentatiemateriaal bevindt zich in inventarisnummer 12.

11 O.L. van der Aa, *"Feiten en contereitsels, portretteniconografie in Nederland"*, t.a.p., pag. 30-43.

Inhoud en structuur van het archief

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

In januari 1978 werd het archief overgedragen aan de Tweede Afdeling van het Algemeen Rijksarchief. Toen bleek, dat een gedeelte van het bestand uit gedeponeerde papieren, afkomstig van jhr. mr. dr. E.A. van Beresteyn , bestond, werd dit gedeelte beschouwd als een bestanddeel van het reeds op het Algemeen Rijksarchief berustende familie-archief Van Beresteyn ¹² . Het overige werd in het voorjaar van 1978 geïnventariseerd door drs. J.A.A. Bervoets, chartermeester I bij de Tweede Afdeling van het Algemeen Rijksarchief. Bij het archiefbestand werd enig documentatiemateriaal gevoegd dat door jhr. mr. C.C. van Valkenburg werd verstrekt om enige nadere informatie te verschaffen over de geschiedenis van de iconografische afdeling van het Centraal Bureau voor Genealogie.

12 Correspondentie van de Tweede Afdeling, 1978 D.9.10 Correspondentie van de Tweede Afdeling, 1978 D.8.19

Verwant materiaal***BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN***

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

ARCHIEF

- 1** Lijsten van leden van de commissie, met ingekomen opzeggbriefen en doorslag van een brief van de secretaris aan het departement van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, houdende opgave van het bestuur, 1952-1977. 1 omslag
- 2** Notulen van vergaderingen van de commissie, met concepten en agenda's. 1953-1963. 1 omslag
- 3** Correspondentie van O.L. van der Aa, secretaris van de commissie. 1953-1966. 1 omslag
- 4** Verslagen van bijeenkomsten van de Internationale Ikonografische Commissie in het Svenska Porträtt Arkivet in Stockholm, met concepten en uittreksels van correspondentie met buitenlandse ikonografische commissies. 1959-1962. 1 omslag
- 5** Reproducties van portretten van leden van het geslacht Van Voorst tot Voorst met concept van een brief aan mevrouw Van Voorst tot Voorst over deze portretten en aantekeningen over de portretschilder Franciscus Antonius Carolus van Voorst tot Voorst. 1959 en z.j. 1 omslag
- 6** Aantekeningen over fotografische afbeeldingen, met portretten. 1962 en z.j. 1 omslag
- 7** "Memorandum betreffende her-uitgave van de Iconographia Batava", met anonieme aantekeningen over de vervaardiging van fiches ter voorbereiding van deze uitgave en modellen van de oude fiches. 1963 en z.j. 1 omslag
- 8** Staat van descendanten van Bartholomeus Visscher, predikant in Kuilenburg, door O.L. van der Aa. Z.j. 1 omslag
- 9** Fotokopie van de publikatie van de beschikking van de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk van 27 september 1977, nr. 193.6601, M.M.A., houdende opheffing van de commissie.

13 oktober 1977

1 stuk

DOCUMENTATIE

- 10** Doorslag van een nota van E.A. van Beresteyn, beheerder van het Rijksbureau voor Kunsthistorische en Ikonografische Documentatie, afdeling Ikonografie, over de gewenste organisatie van het bureau. 7 januari 1944. 2 stukken
- 11** Fotokopieën rapport van het bestuur van het Centraal Bureau voor Genealogie over het beheer van de afdeling Ikonografie na het overlijden van E.A van Beresteyn met ingekomen rapporten van W. Avelingh, de beheerder van de afdeling Ikonographie, en W Ph. Veeren, bestuurder van de stichting tot beheer van Rijks- en andere genealogische verzamelingen. December 1948.
- 12** "Ontstaan, ontwikkeling en inrichting van het Ikonografisch Bureau te 's-Gravenhage", rapport van de beheerder aan het bestuur van het Centraal Bureau voor Genealogie, houdende een geschiedenis van de werkzaamheden van het bureau. December 1953. Fotokopieën. 1 omslag
- 13** "Feiten en konterfeitsels. Portret-iconografie in Nederland". Fotokopieën van een artikel van O.L. van der Aa in het Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie. 1973. 1 bandje